

משנה לחן שלמה

כס"ד

גליון עשיר תוכן לשולחן השבת

הינוקא

מתוך שלל אוצרות תורתו ושיעוריו של מרן גאון ישראל

רבינו שלמה יהודה בארי שליט"א

פרשת תזריע מצורע תשפ"ו 274

פזינים על הפרשה

ליקוטים על פרשת השבוע משולחן תורתו של רבנו שליט"א

תוכחת עוון

אָדָם כִּי יִהְיֶה בְעוֹר בְּשָׂרוֹ שְׂאֵת אוֹ סַפְחַת... וְרָאָהוּ הַכֹּהֵן וְטָמֵא אֹתוֹ (וי, ב-ג). כתב הרמב"ן (ג, א) שכל ארבע מראות נגיעים הללו בהם דברה התורה שורש ותולדת חולי הצרעת הם, שאינם עדיין צרעת גמורה, אבל סופם שיבואו לידי כך, ומפני שרצתה התורה בטהרת ישראל ובנקיות גופם, לכך הרחיקה מהם חולי זה מתחילתו. וכן כתב הספורנו (וי, ב-ג), וכתב עוד שמיני צרעת אלו שמראהם לבן, ידועים הם לרופאים, ומטרתם לעורר את ישראל לשוב מעוונם ולא יבואו לידי הצרעת הגמורה, וכמו שאמרו במסכת ברכות (בדף ה' ע"ב) שכל שיש בו אחד מארבע מראות הללו הרי הם עבורו כמזבח כפרה, שבאו לעוררו לתקן אשר עויות ולכפר על עוונותיו, אבל אין במיני צרעת אלו ממיני הצרעת החזקים עליהם מְדַבְּרִים הרופאים, שמראהם אדום הנוטה לשחוריות והם סרטן לכל הגוף, והם אינם כתוכחת עוון לעורר האדם לשוב, אלא באים הם כאשר כבר פָּרְעָה מידת הדין העוונם מזה האדם, וכאשר הולכים ישראל בדרכי התורה כראוי אינם נלקים בהם כלל, וכפי שברכם הכתוב (דברים י, טו) "והסיר ה' ממך כל חולי וכל מדוי מצרים הרעים אשר ידעת לא ישימם בך ונתנם בכל שונאיך", ומפני שאין מטרתם כתוכחת עוון לכך אינם מטמאים, כי תכלית טומאת הצרעת היא בכדי לעורר לתשובה, מה שאין כן הם הבאים כעונש גמור.

כבית ארץ אחוזתכם

ובטעם מה שאין מצויים כיום ארבע מראות נגיעים אלו, כתבו הספורנו בסוף פרשת תזריע (וי, ג) והאלשיך (בריש פ' תזריע) שהוא מפני שתכליתם רק עבור קדושת ישראל שזכו למדרגת אדם הנבדל בצלם אלהים כאשר נבחרו מכל העמים להיות לבורא ב"ה לעם סגולה, וכפי שהדגיש הכתוב 'אדם כי יהיה בעור בשרו', הם ישראל הקרויים 'אדם' (יבמות סא ע"א), שבכדי לעוררם על עוצם קדושתם בתכליתם נתן להם הקב"ה ארבע מראות נגיעים אלו, שיעוררו ליבם לילך בדרכי הקב"ה ולעשות רצונו כראוי למעלתם הרוממה, וכאשר ירדו הדורות במעלתם ולא היו ראויים למדרגה זו שיגלה בהם הקב"ה חמלה זו, נשכח כל ענין מראות נגיעים אלו מהעולם. וכבר כתב כן רבינו יונה בדרשותיו על התורה (פ' מצורע), והביא ראיה לדבר מנגעי בגדים ונגעי בתיים שלא היה להם שום הסבר בדרך הטבע (-בכל סדר ביאתם והתפשטותם עד לידי הסגרה וטומאה כפי גדרי התורה), אלא ששידד בזה הקב"ה הנהגת דרך הטבע מתוך רחמיו על ישראל, וכפי שאמר הקב"ה "כי תבואו אל ארץ כנען אשר אני נותן לכם לאחוזתה ונתתי נגע צרעת בבית ארץ אחוזתכם" (ויקרא יד, לד), שבארץ ישראל שראויה היתה להשגת השכינה, והשגחת הקב"ה עליה תמיד לעורר את ישראל לילך בדרכיו, שם נהגו כל עניינים אלו בדרך נס ופלא, מתוך הנהגת רחמים גדולים עם ישראל להיטיבם באחריתם. והוסיף האלשיך (שם בריש פ' תזריע) עוד, שבזמן שהיו ישראל שלמים וטובים היתה קדושתם דוחה הטומאה חוצה ונתגלתה בגופם מבחוץ במראות נגיעים הללו, ומפני שנתרבו מאד בזמן הזה מספרי הלשון הרע, שבעונו זה בא הצרעת (ערכין טז ע"א), בזה נתמעטה הקדושה מישראל ואין ניכרת בהם מדרגת 'אדם' הנבדל בצלם אלהים, ושוב אינם ראויים לגילוי השגחה זה.

עד לאין מרפא

ועיקר הדבר נעשה מיום שנחרב בית המקדש, שנסתלקה השראת השכינה מישראל שָׁבָה ועל ידה היו כל עניני הארבע מראות נגיעי הצרעת המיוחדים לישראל לבדם, וסרה מהם השגחת ה' וברכתו שיסיר מהם כל חולי וכל מדוי מצרים הרעים, וכמו שאמר רבי יצחק בווהר תזריע (בדף נא ע"ב) שמיום שנחרב בית המקדש אין פראות בעולם, וכאשר נאחזים טומאות הצרעת של אמונת העולם בישראל אין לנו הכח לסלקם.

ניתן להאזין לשיעורים של הגאון הינוקא, וכן ערכונים על הנעשה בבית מדרשו, ב"קו הינוקא" 03.550.2228

וסיבת הכל הוא חרון אף ה' על כבודם של חכמים, כמו שאמר רבי יהודה במסכת שבת (בדף קט"ז ע"ב) שלא חרבה ירושלים אלא בשביל שבזו בה תלמידי חכמים, כנאמר (בדב"ה" ב' לו, טז) "ויהיו מלעיבים במלאכי האלהים ובזוים דבריו ומתעתעים בנביאיו, עד עלות חמת ה' בעמו עד לאין מרפא", ודרש זאת רב יהודה בשם רב שכל המבזה תלמידי חכמים אין לו רפואה למכתו. וביאר רבי אלעזר קאליר בספר חוות יאיר חדש (אור שני) שהוא מפני שמקפיד הקב"ה על כבוד הצדיק יותר מעל כבודו, כמו שלמדו בפסקינתא דרב כהנא (פסקא ב) ובתנחומא (תולדות ב) מהנאמר בירבעם (במלכים א' יג, ד) "ויהי כשמוע המלך את דבר איש האלהים... וישלח ירבעם את ידו מעל המזבח לאמר תפשוהו ותיבש ידו", שכל זמן שעמד והקריב לעבודה זרה (ככל הענין שם) לא יבשה ידו, ומיד כשרצה לגעת באיש האלהים, תיכף יבשה ידו.

שתו בשמים פיהם

והוא כמו שכתב הרמב"ם בסוף הלכות טומאת צרעת (טו, ט) בטעם מראות נגיעים אלו, שרצה הקב"ה לעורר את ישראל שִׁיבְדְלוּ מִשִּׁיבַת הַלְצִים ושיחת הרשעים המרבים בתחילה בדברי הבאי (-הבל), ומתוך כך באין לספר בגנות הצדיקים, ומתוך כך יהיה להם הרגל לדבר בנביאים ולתת דופי בדבריהם, ומתוך כך באים לדבר באי-אליהם וכופרים בעיקר, ועל זאת צווה הכתוב בתהלים (עג, ט) "שתו בשמים פיהם, ולשונם תהלך בארץ", שמי גרם להם לשית בשמים פיהם, לשונם שהלכה תחילה בארץ. והוא כמו שדרשו בירושלמי פאה (פ"א ה"א) ובקהלת רבה (ט, ט) ובמדרש תהלים (מזמור יג) כתוב זה, שהמדבר לשון הרע אינו אומר זאת עד שהוא כופר בעיקר, וחוטא בשמים ובארץ. וכן הוא בתנחומא (מצורע, יג), ובתלמוד בבלי במסכת ערכין (בדף טו ע"ב) אמרו שכל המספר לשון הרע כאילו כפר בעיקר, וכן הביא הרמב"ם בהלכות דעות (א, י) לשון זו, והיינו שבעצם הרגילות בליצנות ולשון הרע נחשב לאדם כאילו כפר בארץ בעיקר, על שם סופו שיבוא לדבר בחכמים שאז הוא כופר בעיקר מאחר שנועלים ממנו דרכי התשובה (והם הם דברי הירושלמי), וכענין שכתב הרמב"ם בהלכות תשובה (ה, ג) שאחר מתמשת הדברים הנועלים מהאדם את דרכי התשובה הוא המבזה ורבותו, מפני שדבר זה גורם לרבו לדחפו ולטרדו, וכפי שקילל אלישע את גחזי שצרעת נעמן תדבק בו ובזרעו אחריו ומיד יצא יגחזי מלפניו מצורע כשלג (מלכים ב' ה, כז), ובזמן זה שהוא נטרד מרובו לא ימצא זה האדם מי שילמדו ויורה לו את דרך האמת.

והובא אל הכהן

ולכך צותה התורה המצורע תלויה בכהן, כמו שביאר מהר"ש קלוגר בספר חכמת התורה (פ' מצורע, עמוד ט) שמפני שכל ישראל קומה אחת שלמה הם והצדיקים ראש הקומה לעומת כלל ישראל, לכך כאשר חוטא אחד מישראל מרגישים זאת הצדיקים בנפשם פנימה, וכחולי אבר אחד שמרגישים זאת האברים כולם, ולזאת בהם תלויה סתרם. וביסוד זה ביאר החתם סופר בדרשותיו (ח"ב עמוד שה-שו, דרוש לח' תמוז תקס"ט) מה שכל המבזה תלמידי חכמים אין רפואה למכתו, שהרי אמרו במסכת בבא בתרא (בדף קטו ע"א) והביא זאת הרמ"א בשולחן ערוך (בי"ד סי' ש' של סעיף ז) שמי שיש לו חולה או שום צרה ילך אצל תלמיד חכם שיקבש עליו רחמים, וטעם הדבר שתלמיד חכם המבקש בעד אחד מישראל צריך שיחלה עצמו עליו, כמו שאמר רבא במסכת ברכות (בדף י' ע"ב), שבזה תקובל תפילתו כאילו מתפלל הוא על עצמו, אבל המבזה לתלמיד חכם ואינו סובר שהוא כענין ראש הקומה של ישראל, ממילא אין רפואה למכתו, מפני שלא תועיל עליו תפילת זה התלמיד חכם. וכבר כתב הרה"ק מקומראן בספר נתיב מצוותיך (בשביל אמונה שבי"ד, אות ה) שאם לא היו חולקים ומבזים לחכמים ולצדיקים יכולים היו להביא הגאולה השלמה, וכמו שהעיד שם בשם בעל הנועם אלימלך זיע"א.

ואלה יעמדו על הברכה

לעילוי נשמת
גאולה בת דינה,
דוד בן חנה,
ראו דוד דרוח בן רונית,
שיינא בת מיכל
לרפואת: דוד בן שרה.

לפניות והקדשות

מוקד טלפוני 03-3765444
זמין בימים א'-ה' בין השעות 9:00-20:00
דוא"ל: contact@hayanuka.com
לקבלת הגליון במייל: gilyonot@hayanuka.com
יד' להועיל: בנק מזרחי טפחות | סניף 417 | מס' חשבון: 521025

זמני שבת

רבנו תם	צאת שבת	כניסת שבת	ירושלים:
20:35	19:45	18:34	
20:32	19:44	18:52	בני ברק:
20:35	19:46	18:54	חיפה:
20:33	19:44	18:53	באר שבע:

תורת שלמה

מאמרים משיעורי הענפים של רבנו שליט"א

"הנה המלכים נועדו" (תהלים מזח, ה)

חלק א'

משיעור יום א' ה' אלול תשע"א

א

יסוד האמונה וראשיתה היא שהקב"ה עשה עושה ויעשה לכל המעשים כולם, ומשגיח על הבריות בכללות ובפרטות, ואין עוד מלבדו. והיא חיצונית האמונה, שהיא אמונה במלכות והשגחת ה' ב"ה, ובאמונה זו לבדה עדיין נמצא האדם בעלמא דפירודא (-בעולם הפירוד, שלא מתגלית מציאות ה' ב"ה ואחדותו), ובה לבדה מגיע האדם לקושיות וריחוק ואינו מבין מדוע מאחר שמאמין בהשגחת ה' יתברך ואלהותו אינו זוכה לעמוד לפניו יתברך שמו, ויש בקרבו סתירה פנימית בין ליבו ופעולותיו לבין השקפתו ואמונתו, שבהשקפתו ומחשבתו מאמין הוא בה' ב"ה שעושה עשה ויעשה לכל המעשים כולם, ומשגיח על כלל הבריות בכללות ובפרטות, ומלכותו מושלת בכל, לכך מאמין שכל חייו והצלחתו תלויים בהשגחתו יתברך עליו, אבל ליבו רחוק מהשקפת אמונתו זו, ולכן אינו מתנהג בכל עניונו ואינו מתפלל כפי שהיה ראוי לו בדרך השקפת אמונתו.

וטעם הדבר, ששלימות האמונה הוא לבוא ליחוד שם הוי"ה ב"ה בשם אדנו"ת ב"ה, ששם אדנו"ת הוא מצד מידת מלכותו יתברך שמו, שהיא חיצונית האמונה, והיא כנגד תורה שבכתב, שהיא האמונה המגולה, שיועד ומאמין האדם שיש דין וכן יש שכר למקיימי מצוותיו, ומאמין בהשגחת ה' ב"ה כפי הנגלה בחיצונית המעשים כולם כאמור, אמנם שם הוי"ה הוא מידת רחמי ה' ב"ה, שהם ענין פנימיות האמונה, והיא כנגד תורה שבעל פה העומדת על אמונת חכמים המבארים התורה מדור לדור, שעיקר הדבר הוא שמגלים בכל דור לפי עניונו את דרך רחמי ה' יתברך כפי מציאות אותו הדור, ומגלים הם לכל שרחמי יתברך שמו אין להם קץ וסוף, ועל אף מיעוט הדורות מצפה ומשגיח הוא תמיד על כל אחד בעינא פקיחא שישב אליו באשר הוא. וכאשר מאמין האדם בחיצונית האמונה לבדה, הרי שהוא שרוי ונמצא במקום הדינים, שהוא שם אדנו"ת, מפני שקיבל ולמד את דרך האמונה רק בחיצוניתה, אבל באמת לא זכה ולא ירש לאמונה זו כראוי, שכפי שאי אפשר לבוא להבנת התורה שבכתב ללא התורה שבעל פה, כך אין יכולים לבוא אף לחיצונית האמונה בלא פנימיותה, ובכדי לבוא לאמונה שלמה בהשגחת ה' יתברך ומלכותו צריך לפנימיות האמונה ועיקרה שכנגד תורה שבעל פה, ומדרגה זו באמונה היא מצד השם הוי"ה ב"ה שהוא ענין גילוי הרחמים. ואף בתחילת עסק האדם בתורה שבעל פה, קודם שנודע לו בה ועל ידה מרחמי ה' ב"ה שעסקו החכמים לגלות בתורה שבעל פה כפי מציאות אותו הדור, גם אז בעצם עיסוקו בתורה שבעל פה צריך הוא להיות קשור בדעתם של חכמים המגלים ומבארים התורה, על אף שלא בא מכך כביכול לפנימיות האמונה, מפני שבעצם הקשר לדעת החכמים כבר מחובר האדם לפנימיות האמונה וגילוי רחמי ה' ב"ה, אף אם לא נודע לו הדבר בגלוי, כי כל עיקר כלליות דעתם היא אמונה ברחמי ה' ב"ה.

ב

ובאמת גלוי הוא לפני הקב"ה שישאל עם קודש מאמינים בני מאמינים הם כמו שאמר ריש לקיש במסכת שבת (בדף צד ע"א), שכל אחד מזרע ישראל עם קודש מאמין הוא מאד בהשגחת ה' יתברך ובמלכותו, אלא שלאחר שנודע לו מאדון השמים והארץ שעשה עושה ויעשה לכל המעשים, ושהשגחתו נמצאת בכל הארץ, ויודע הוא מחשבות בני האדם, וככל עיקרי האמונה, לאחר מכן צריך הוא לעורר בקרבו את פנימיות האמונה, שלא יעשה מחיצונית האמונה שהיא מקום הדינים עיקר, אלא יתפוס את עיקר האמונה ודרך המחשבה על רחמי ה' ב"ה, שיאמין ברחמי יתברך שמו על כל בריותיו שאין להם קץ וגבול, שכאשר מאמין הוא שה' ב"ה משגיח עליו יבין וידע שכל תכלית הדבר היא להשגיח עליו ברחמים גדולים ועצומים ללא קץ ממש, וכן כאשר מאמין שה' ב"ה יודע מחשבותיו יבין וידע שחושב הוא עליו מחשבות נוראות ונצחיות להיטיב לו מתוך עוצם רחמנותו עליו.

ובזה בא לשלמות האמונה גם בחיצוניתה, שבכדי לבוא לזה צריך שיבוא למדרגה אמיתית באמונה הפנימית, שהיא דבקות המחשבה ברחמי ה' יתברך, ומתוך כך תהיה גם אמונתו בהשגחת ה' ב"ה

עליו שלמה באמת, ללא כל קלקול ופגם. שהרי על הקב"ה נאמר (בנחמיה י. ט.) "ואתה מחיה את כולם", שמחיה גם את האור וגם את החושך, גם את הקדושה וגם את ההיפך, כמו שאמר רשב"י בזהר יתרו (בדף סט ע"א וע"ב) ובתיקוני הזוהר (בתיקון ל. דף עה ע"א), אבל בכדי שיאמין וירגיש האדם שהקב"ה הוא שמחיה אותו תמיד בכל מצב שהוא והוא נמצא עימו גם בחושך, ובזה יוכל לעמוד בכל נסיון וקושי שיהיה, בין רוחני בין גשמי, לזה מוכרח הוא לבוא למדרגת אמונה ברחמי ה' יתברך המחיה אף החושך, וידע שאוהב הוא לו כבנו יחידו ממש, כמו שהודיע הקב"ה לישראל "אהבתי אתכם אמר ה' (מלאכי א. ב.). ובלא זה יכול לבוא להרשיע כלפי מעלה חלילה, שהרי פעמים שמתעכבת ישועת האדם כפי הנודע להקב"ה בתכלית טובת האדם הנצחית, ומפני שנעלמת טובה זו מדעת האדם, בא מכך האדם לחלישות הדעת וסובר ומדמה שאין ה' יתברך פונה לצערו ואינו נותן ליבו עליו, ובכדי לשרש מקרבו כפירות ומחשבות רעות אלו, צריך שמלבד שיאמין האדם במה שה' ב"ה משגיח עליו, מלבד זאת ידבק תמיד מחשבתו בעוצם רחמי מחשבת ה' ב"ה עליו, שחושב הוא על כל אחד ואחד כל מיני טובות וברכות נצחיות וחותר תמיד בכל מיני תחבולות ודרכים להצילו בכל שעה מכל המעכב בעדו מתכלית טובתו הנצחית, ולהביאו לטוב נצחי, וכמו שהעיד ואמר הקב"ה לישראל "כי אנכי ידעתי את המחשבות אשר אנכי חושב עליכם נאום ה', מחשבות שלום ולא לרעה, לתת לכם אחרית ותקוה" (ירמיה כט, יא).

וכאשר נודע לאדם מהשגחת ה' ב"ה עליו בדרך הרחמים, הרי שגם עיקר האמונה המושרשת בו מצד עצם יהדותו מתעלית לאין שיעור, שמרגיש הוא את השגחת ה' ב"ה מליות אותו בעבור מטרת גילוי האהבה והרחמים עליו, ואין נדמה הדבר עבורו כדרך דין והקפדה, ובזה בטוח הוא תמיד בהנהגת ה' עימו שהיא לתכלית טובתו, ואף בעת הסתרת פנים מתעורר בקרבו הַצֶּרֶךְ והרשימו של דבקות המחשבה ברחמי ה' ב"ה שעורר תמיד בקרבו, ומסתלק ממנו כל טרונאי וקושי, וניטעת בו התקוה והבטחון שבודאי הנהגת ה' ב"ה עימו היא לטובה ולחסד, אף אם כעת אין נגלה לו הדבר, והוא דרך שלמות האמונה אף בחיצוניתה, מצד האמונה בהשגחת ה' ב"ה על כל המעשים והנבראים כולם.

ג

ומתוך שלמות האמונה שזוכה לה האדם אף בחיצוניתה, שיועד ומבין שכל השגחת ה' ב"ה עליו היא בכדי להמציא לו סיבות ותחבולות להביאו לתכלית טובתו הנצחית, בזה נפתח פי האדם בתפילה לה' ב"ה כראוי, שהיא תפילה כוונה מתוך יחוד הנהגת שם הוי"ה ב"ה בהנהגת שם אדנו"ת ב"ה. שמה שכבד על האדם מלכוין בתפילתו הוא מפני שאין אמונתו בהשגחתו יתברך וגילוי מלכותו יתברך שמו כראוי בחיבור עם פנימיות האמונה בדבקות המחשבה ברחמי ה' ב"ה, כי מצד האמונה בהשגחת ה' ובגילוי מלכותו בעולם בא האדם להוציא את תיבות התפילה מפיו, שהוא מצד הנהגת השם אדנו"ת ב"ה, אבל מפני שרחוק ליבו בפנימיותו מדבקות האמונה ברחמי ה' ב"ה, שהוא מצד הנהגת השם הוי"ה ב"ה, לכך אין נמשכים לו החיות והפנימיות לאותיות ותיבות תפילתו שמוציא לפני ה' ב"ה, מפני שתלויים הם בדרך פנימיות האמונה.

כי עיקר שלמות האמונה הוא עסק גילוי מלכותו יתברך שמו כראוי בעולם, שהוא יחוד הוי"ה אדנו"ת הנעשית במידת המלכות דוקא, שתלויה היא בדיבור הפה, והיא עצמה שלמות עסק התורה שבעל פה, וכמו שפתיח ואמר אליהו בהקדמת תיקוני הזוהר (בדף יז ע"א) 'מלכות פה, תורה שבעל פה קרינן לה' (-מידת המלכות שהיא מצד גילוי הפה, אנו קוראים לה 'תורה שבעל פה'), שכאשר זוכה האדם לשלמות גילוי 'מלכותו' יתברך שמו, שהיא שלמות האמונה בהשגחתו יתברך שמו ובגילוי מלכותו, שלזה בא האדם מתוך דבקות מחשבתו בפנימיותו ברחמי ה' ב"ה עליו תדיר בכל דבר וענין, בזה זוכה הוא ל'פה', שיוציא את דיבורי תפילתו ככוונה כראוי, שהוא ההתקשרות של דיבור התפילה שמצד הנהגת השם אדנו"ת, עם גילוי רחמי ה' ב"ה הפנימיים שמגלים תמיד החכמים ב'תורה שבעל פה', שהיא גילוי הרחמים במידת המלכות - פה, והוא שלימות הדיבור שבפה, שהוא יחוד הוי"ה אדנו"ת הנעשה בפה של האדם, שהוא דיבור התפילה ככוונה כראוי, כמו שכתב הקב"ה הישר (בפרק ה).

והוא שהזהיר רבי שמעון בן נתנאל במשנה אבות (ב, ג), כשאתה מתפלל אל תעש תפילתך קבע אלא רחמים ותחנונים לפני המקום ב"ה, שנאמר (ויאל ב, ג) "כי חנון ורחום הוא ארך אפים ורב חסד ונחם על הרעה", ואל תהי רשע בפני עצמך. כי מדרגת רבי שמעון בן נתנאל היתה יראת חטאו, כמו שהעיד עליו רבו רבן יוחנן בן זכאי שם במשנה אבות (ב, ח), ובא ללמדנו את דרך מדרגת יראת החטא כראוי, התלויה בשלמות האמונה בחיצוניותה, שיאמין האדם בהשגחת הבורא ב"ה עליו בכל עת ובכל שעה, וידע ויתבונן תמיד בתכליתו ומטרתו בזה העולם, שבו ועל ידו כפי מקומו ומדרגתו דוקא תלוי ענין גילוי מלכותו יתברך שמו בעולמות כולם, והוא דרך התפילה ברחמים ותחנונים, שכפי שזוכה להאמין ברחמי ה' ב"ה עליו בכל מדרגה שתהיה, בזה בא דיבור תפילתו לידי שלמות, ותהיה תפילתו רחמים ותחנונים לפני המקום ב"ה. אבל כאשר מאמין הוא רק בהשגחתו יתברך שמו ואינו דבק כראוי בליבו ופנימיותו ברחמי ה' ב"ה כפי שמגלים החכמים בתורה שבעל פה, בזה עושה תפילתו 'קבע', שהוא כמו שאמר רבי אליעזר במשנה ברכות (ה, ד) שהעושה תפילתו קבע אין תפילתו תחנונים, ואמר על כך רבי יעקב בר אידי בשם רבי אושעיא במסכת ברכות (בדף כט ע"ב) שהוא כל שתפילתו דומה עליו כמשאוי וכחפץ להיפטר ממנה, וחכמים אמרו שם שהוא כל מי שאינו אומר התפילה בלשון תחנונים, ופסקו הרמב"ם (בהלכות תפילה ד, טו) והטור והשולחן ערוך (באר"ח סי' צח, סעיף ג) כשניהם, ומשמעות הדבר שבכל דיבור תפילתו טרוד הוא בגבולות הזמן והטבע מתוך ששרוי הוא בדרך הנהגת מידת הדין, ובזה אין דיבור תפילתו מגלה את מידת מלכותו יתברך שמו בעולם כראוי.

שתחילת עסק גילוי המלכות הוא מצד היראה מלפני אדון השמים והארץ ב"ה, כאשר זוכה סוף דבר לבוא בה ועל ידה לגילוי מלכות ה' ב"ה מצד מידת ענותנותו יתברך שמו, שמביאה אותו תפילתו לדבוק ברחמי ה' ב"ה על הנבראים תמיד באשר הם, וכמו שאמר רשב"י בהקדמת תיקוני הזוהר (בדף ה' ע"ב) שדרך גילוי מלכותו יתברך שמו הוא כענין הכתוב במשלי (כב, ד) "עקב ענוה יראת ה'", שמתוך שדבק האדם במדרגת היראה כאשר היא כענין 'עקב', בא מתוך כך לידי גילוי מידת ענותנותו יתברך, שהיא תכלית מדרגת היראה. ונמדד הדבר בדרך התפילה של האדם, שכאשר יראתו מלפני הקב"ה בדיבור התפילה היא מהשפה ולחון, בזה נעשית תפילתו 'קבע' שהיא אותיות 'עקב', שנשארת היא במדרגת העקב ואינה מתעלית לגילוי מדרגת ענותנותו יתברך שמו, ובזה יכול לבוא בתפילתו לטרונאית ותלונה כלפי שמיא, שנדמה לו שמוכרחים כביכול משמיא למלאות בקשתו כפי ראות עיניו דווקא, מפני שדבק הוא בתפילתו בדרך הנהגת מידת הדין ומצד הדינא דמלכותא, שמעיין הוא בה בדרך השגחת ה' יתברך אם יתן לו משאלות ליבו אם לאו, והוא ה'עיון תפילה' שהזהירנו ממנה רבי יצחק במסכת ברכות (בדף נה ע"א) שמזכירה היא עוונות האדם, ורבי חייא בר אבא אמר שם פָּשֶׁם רבי יוחנן שמביאה היא האדם לידי כאב לב, וכענין הכתוב במשלי (יג, ב) "תוחלת ממושכה מחלה לב". אבל כאשר דבק האדם באמונתו בדרך רחמי ה' ב"ה מכל מקום, יהיה אשר יהיה, וכפי שמגלים החכמים בתורה שבעל פה, הרי הוא בתפילתו כמצדיק את הנהגת ה' ב"ה עמו, שמתבונן ומרגיש שבדאי "צדיק ה' בכל דרכיו" (תהלים קמה, י), שהוא שלמות מדרגת היראה בגילוי מידת ענותנותו יתברך שמו עם הנבראים, שמחיה הוא לכולם בכל מצב שהוא, יהיה אשר יהיה.

ובזה נקרא גם אותו אדם 'צדיק', שהוא כאשר מצדיק האדם את דרך הנהגת ה' ב"ה עימו כמו שאמרנו בספרי (האזינו טז), אבל כאשר אינו

מאמין ברחמי ה' ב"ה, אלא רק בהשגחתו יתברך שמו עליו, בזה יכול לבוא להרשיע כלפי מעלה מתוך שאינו מצדיק את הנהגת ה' ב"ה עימו, ועל שם זה נקרא 'רשע' חלילה. ולזה מוכרח האדם לדבוק בצדיקים ובחכמים מוסרי התורה לאמיתתה, שהם שיכולים למתק הדין מתוך שידועים מגדולת ה' ורחמי, שבזה יכולים הם לעיין דינא דמלכותא ולידע את שורש הדין איך שכולו רחמים גמורים, ובכך יורשים הם לדרך התפילה כראוי, שמתוך שמצדיקים תמיד את הנהגת ה' יתברך עם הנבראים כולם, מתוך כך אין ליבם חלוק בתפילה, ויכולים הם להתפלל ברחמים ותחנונים לפני המקום ב"ה בשלמות יחוד השמות הוי"ה ואדנו"ת, עד שממתקים הדין. וכאשר דבק האדם בדרך גילוי הרחמים שמגלים החכמים בתורה שבעל פה, עד שמצדיק גם הוא את הנהגת ה' ב"ה עימו כפי ערכו ומדרגתו, בזה זוכה גם הוא שתהיה תפילתו בדרך רחמים ותחנונים לפני המקום ב"ה.

ה

ועל התפילה בדרך רחמים ותחנונים מלפני המקום ב"ה נאמר (בתהלים מב, ט) "ובלילה שירה עמי תפלה לאיל חיי", שהיא חיות הנמשכת באותיות ותיבות התפילה מתוך התקשרות וכוונת הלב בפנימיותו בתיבות ואותיות התפילה, שהוא תיקון מידת היסוד הנקרא 'צדיק ח'י' עלמין' כמובא הרבה בזוהר (כגון בהקדמה בדף ד ע"ב, ועוד), שנעשה יוסף הצדיק מרכבה אליה מתוך שהיה מצדיק תמיד את הנהגת ה' ב"ה עימו בכל אשר נעשה עימו בירידתו למצרים ובכל ההרפתקאות שעברו עליו בחיי, שבזה נעשה שלם בהשגת ידיעת רחמי ה' יתברך ב"ה עליו, שהוא דרך פנימיות וחיות האמונה.

שמשמעות מה שנעשה יוסף הצדיק מרכבה למידת היסוד הוא שבו ועל ידו מתגלים הרחמים ונמשכים למידת מלכותו יתברך שמו, שידעו הכל מדרך הנהגת הקב"ה עם הנבראים בדרך הרחמים ויצדיקו הכל את הנהגתו עימם תמיד, אף אם אינם מבינים זאת כפי ראות עיניהם. שמהות מידת היסוד הוא מצד צמצום וגבורה עבור גילוי הרחמים והמשכתם למידת המלכות, שכולל הוא כל המדרגות וההשפעות העליונות בכדי לצמצם ולהאירם במידת המלכות שיתגלו בה הרחמים. והוא ההתקשרות בפנימיות הלב, כי גילוי הרחמים הם בלב, שמרגיש האדם בליבו שכל אשר נעשה עימו הוא רק בעוצם רחמי ה' ב"ה עימו, ואין בליבו כל טרונאית חלילה כלפי שמיא על אשר יארע עימו בעולם. והוא מדרגת יוסף הצדיק, שבעוצם קדושתו הנוראה זכה שהיה ליבו מרכבה לרחמי ה' יתברך, והיה רואה תמיד את רחמי ה' ב"ה עימו, על אף תוקף ההסתרה בה שרוי היה במצרים.

כי הנה בשכלם יודעים הכל מערך התורה וקדושתה, ועיקר מה שאין מרחם האדם על עצמו ונשמתו להזדרז ולשוב אל ה' ולמסור נפשו על התורה, על אף שידע בקרבו מַעֲרָפָה וקדושתה, הוא מפני קלקול פגם היסוד, שבזה מאבד את הַרְגֵשׁ הלב, שאין מתגלים בו רחמי ה' ב"ה, וכענין הכתוב במשלי (י, לב) "נואף אשה חסר לב", וכפי שזוכה האדם יותר להתקדש במידה זו, כך זוכה יותר ויותר לרחם על נשמתו ועל הבריות סביבו. והצדיקים מופלגי המעלה זוכים למדרגה זו בשלמות, שידועים את דרך המשכת הרחמים על השכינה, וכל רחמי ליבם תמיד רק עליה, שזהו שלמות גילוי הרחמים שבלב שזוכים לה צדיקים אלו, שאין יכול אדם להבין באמת מהו צער השכינה ולגלות הרחמים עליה אלא רק הקדושים והטהורים ששומרים עצמם מכל ריח של חטא אף כחוט השערה, שבזה זוכים ללב טהור שיכולים הרחמים להתגלות בו, ומתוך שיש להם לב כראוי יכולים הם לידע מצער השכינה, ולידע כיצד להמשיך לה הרחמים ולמתק הדינים הנמשכים מצד אחיזת הנהגת הדין במידת המלכות, שהוא ענין דינא דמלכותא דינא, והם שיכולים להתפלל כראוי באמת, ובהם ועל ידים יכולים גם כל הנבראים לבוא לתפילה בדרך רחמים ותחנונים לפני המקום ב"ה.

המשך בשבוע הבא אם ירצה ה'

כבוד אב ואם

בקידושין (לא) שאם אביו בן תורה אין לקבל ממנו איזה שימוש, כדי שלא תחלש בזה דעתו, וכן פסק להלכה בשולחן ערוך (י"ד סי' רמ ס"ה).
ב. רבנו הזכיר שהעיקר להלכה כמו שכתב מהר"י קולון (שורש קסט) שמצוות דין כיבוד אב ואם הוא בדברים הנוגעים לגופם ויש להם הנאה ישירה מהדבר, כמו מזונותיהם ולבושיהם וכיוצא, אבל בדברים שאינם נוגעים להם בגופם ממש וטובת הבן היא להיפך מרצונם, וכגון שרוצה לקחת אשה ההוגנת לו וישרה בעיניו, ואין הדבר מוסכם על הוריו, בזה וכיוצא בזה אין מחוייב הבן מעיקר הדין לעשות כדבר הוריו, אמנם כמובן יש לו להשתדל לעשות הכל שיהיו הוריו מרוצים על צד היתר טוב, אבל למעשה טובתו קודמת.

א. רבנו הזכיר מה שאמרנו חז"ל בירושלמי קידושין (פ"א ה"ז) על אמו של רבי ישמעאל שהתלוננה על בנה שמפני כבודה אינו נותן לה לרחוץ רגליו ולשתות מי הרחיצה, ואמרו לו חכמים שהואיל וכך הוא רצונה הרי שזהו כבודה, וכתב רבנו ירוחם (תולדות אדם וחווה נתיב א חל ד) שהוא הדין גם באביו, ולא רק באמו, ומכל מקום הזכיר רבנו שהבית יוסף (י"ד סי' רמ) העיר על דבריו מהגמרא

תפלה לשלמה

מתוך הספר "תפלה לשלמה" לרבנו שליט"א

מה טעם השמחה ביום ל"ג בעומר?

רבנו הזכיר את דברי החתם סופר בתשובותיו ביורה דעה סימן רל"ג, וכן כתב גם בתשובות השואל ומשיב חמישיאה סימן ל"ט, שאדרבא אין ראוי לשמוח ביום ל"ג בעומר מאחר והוא יום הסתלקות רשב"י, וכבר פסק מרן השולחן ערוך בסימן תק"פ סעיף ב' שביום הסתלקות צדיק נוהגים להתענות ולא לשמוח. ומכל מקום אמר רבנו שהעיקר כמנהג שנוהגים לעשות סעודה ושמחה ביום ל"ג בעומר, מאחר ובו ביום פסקו תלמידי רבי עקיבא מלמות, ועל אף שבמסכת יבמות בדף ס"ב עמוד ב' מוזכר שהם מתו מפסח ועד עצרת, ומשמע שגם ביום ל"ג בעומר היו ממשיכים למות, מכל מקום חידש רבי אברהם בר נתן בספר המנהיג הלכות אירוסין סימן ק"ו, והביאו האבודרהם בסדר ימי העומר, שבעל המאור גרס בדברי חז"ל שהם מתו מפסח עד פרוס עצרת, והיינו שפסקו מלמות ביום ל"ג בעומר, והמאירי יבמות דף ס"ב עמוד ב' הביא שכן מקובל מזמן הגאונים שביום ל"ג בעומר פסקו תלמידי רבי עקיבא מלמות, וכן כתב הטור באורח חיים סימן תצ"ג. אמנם יש אומרים שביום ל"ג המשיכו למות ופסקו למות ביום ל"ד, וכמו שכתבו הר"י אבן שועיב בדרשותיו דרוש ליום א' של פסח, ורבנו ירוחם בתולדות אדם וחווה נתיב ה' חלק ד', והתשב"ץ בתשובותיו חלק א' סימן קע"ח. ומכל מקום מצינו סמך לשמחה ביום זה, ממה שכתב רבנו האר"י ז"ל בשער הכוונות ענין ספירת העומר דרוש י"ב בדף פ"ז עמוד א' על רבנו אברהם ברוכים שאמר בתפילת העמידה ברכת 'נחם' ביום ל"ג בעומר, כמנהגו כן מאז ומתמיד בהשתתפותו בצער השכינה, ונגלה רשב"י לרבנו האר"י ואמר לו בקפידא מדוע אומר הוא הלל ביום שמחתנו, והודיעו שנגזר עליו מפני כך לישב בקרוב בנחמה, וכן היה שנפטר בנו תוך שלושים יום, הרי שרצון רשב"י שישמחו ביום הזה. והזכיר רבנו שיש עוד סיבות לשמוח ביום זה, כי לדעת הבני יששכר במאמרי אייר מאמר ג' אות ג' ביום ל"ג בעומר נתגלו סודות התורה על ידי רשב"י וכתב רבי אבא ביום זה ספר הזוהר כולו, ולכך נוהגים בו השמחה. והחיד"א בספרו טוב עין סימן י"ח אות פ"ז כתב שבאותו היום הסמיך רבי עקיבא את חמשת התלמידים שמהם יצאה כל התורה שבעל פה, ועל זה אנו שמחים.

האם כאשר מכים בהזכרת שמו של רשע נידון הוא באותה עת בניהנם?

רבנו הזכיר שהמקור להכות בעת שמזכירים שם רשע הוא בדברי השיבלי הלקט סימן ר' שנוהגים היו לרקוע ברגליהם בעת הזכרת שם המן הרשע, וכן נהג החכם צבי, כמו שהעיד בנו היעב"ץ בסידורו שערי שמים בשער הדגים מגילה עפה פרק ז' אות י"ד, והביא דבריו הבן איש חי בפרשת תצוה הלכות פורים סעיף י'. והוסיף רבנו שדבר חידוש כתב רבי אליהו האיתמרי בספרו מדרש אליהו על מגילת אסתר דף ס"ז עמוד ב', שקבלה בידו שכאשר מכין בהזכרת שם המן הרשע ומשפחתו עושה הקב"ה שירגישו גם הם בגיהנם במכות אלו, וכן הביא רבי חיים פלאגי' ברוח חיים סימן תרצ"ו סעיף קטן ט' שמרגלא כן בפומייהו דאינשי, ומזה נלמד שכאשר מכים בהזכרת שם הרשעים מרגישים הם זאת בשמים בגיהנם.

סיפור לשלחן שבת

להינצל מכל מסטין ומקטרג

רבנו של עולם, אבי אב הרחמן, מלא רחמים, חוס וחמל עלי, וזפני לבקש תמיד אותך יתברך שמך ולרצות אותך באמת ובלב שלם. אנא זפני לחתור אחריך ולעבדך מכל מקום, ולא לעזב אותך יתברך שמך לעולם. אנא המשיך עלי את קדשת מ"ב המסעות, ובזכות זה האר נא עלי את שם מ"ב היוצא מראשי התבות של:

- אנא, בלח גדלת ימינה תתיר צרורה (אב"ג ית"צ).
- קבל רנת עמך, שגבנו, טהרנו נוֹרָא (קר"ע שט"ן).
- נא גבור, דורשי יחודך כבבת שְמֵרָם (נג"ד יכ"ש).
- ברכם, טהרם, רחמי צדקתך תמיד גמלם (בט"ר צת"ג).
- חסיו, קדושי, ברב טובך נהל עדתך (חק"ב טנ"ע).
- יחיד, גאה, לעמך פנה, זוכרי קדשתך (יגל פז"ק).
- שועתנו קבל, ושמע צעקתנו, ידע תעלמות (שק"ו צי"ת).
- ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד.

ובלח וקדשת מ"ב המסעות של עמך ישראל, ובלח שם מ"ב היוצא מפסוקים אלו שקראתי מלפניך, אנא שמרני ברחמיך מדבר ומגפה ומפל חלי ודבר רע חלילה, ועשה שלא ישלט עין הרע פי ובזרעי חלילה, ותצילני מכל פגע רע, ותסיר מעלי כל נגע וכל פשוף, ותבטל כל רע מעלי. אנא אל רחמן, מלא רחמים, הנהג אותי תמיד כרצונה, ותנהלני בדרך האמת והישרה באפן שלא אטעה לעולם ועד, ותזפני לקדשת ארץ ישראל, וזפני לעסק בבניית בית מקדשנו ותפארתנו, ולקרר הגאולה.

אנא רחמן, המשיך נא עלי ברחמיך השפיע של משה ואהרן, וזפני לקבל מידם את שפע האמת, ולעבדך כראוי מכל מקום, ולקדש שמך בעולמות כלם, ולהמליכה על כל דבר ודבר. אנא המשיך עלי ועל כל ירע ישראל עמך את הכח הנשפע מידיו של משה רבנו להתגבר על כל המעכבים בעדנו, ולהצליח להתגבר כנגד כל הקמים עלינו, ותפל עליהם אימתה ופחד, בגדל זרועך ידמו כאבן. אמן נצח סלה ועד.

קבלת הקהל שלפני זמן מה היה הוא עד לאותו החולה שנתן לו רבנו הדברי חיים לשתות קפה ונתרפא, ועשה כן גם אותו החולה על דעת עצמו, ומיד הכביד עליו חליו ונתדרדר מצבו, ותיכף ומיד בא לפני רבנו הדברי חיים וסיפר לו דברים כהווייתם, וגער בו רבנו הדברי חיים, היתכן כזאת לסכן בריאותך בשתיית קפה, הלא הזהירו הרופאים על כך שמסוכן הוא מאד עבורך, ובתוך כדי דיבור הוסיף לו הדברי חיים, אמנם כעת אני אומר לך לשתות הקפה, ואכן שתה הקפה מיד כדברי רבנו הדברי חיים, ונתרפא מחוליו.

כשדיבר פעם רבנו הגאון היונקא מענין הכהן שמטהר היה המצורע רק בכך שהיה אומר לו בפיו 'טהור', סיפר מעשה נפלא מרבנו הגאון בעל הדברי חיים מצאנז זיע"א, שפעם בא אליו אחד שהיה לו חולי כבד בריאותו להזכירו לרפואה, ושאלו רבנו הדברי חיים אם רגיל הוא לשתות קפה, והשיבו החולה שאסר עליו זאת הרופא בכל תוקף מאחר שמסוכן הקפה מאד בעבורו, ואמר לו רבנו הדברי חיים שישתה כוס קפה ויתרפא, ואכן עשה כך, ונתרפא. ושוב לאחר זמן מה בא חולה מסוכן אחר שחלה גם הוא באותו החולי, להתברך לרפואה, וסיפר לו מישהו בחדר